

Barabás A. Tünde (szerk.): *Alkalmazott kriminológia*

SZABÓ László András¹

(Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2020)

Barabás A. Tünde professzor asszony, egyetemi tanár a Nemzeti Közszerzői Egyetem Rendészettudományi Kar Kriminológiai Tanszék vezetője, az Országos Kriminológiai Intézet Kutatásszervezési, Dokumentációs és Nemzetközi Kapcsolatok Osztály osztályvezető, tudományos főmunkatársa, főtanácsos, a Magyar Kriminológiai Társaság Viktimológiai Szekció vezetője, kriminológus, szerkesztője a Ludovika Egyetemi Kiadó gondozásában, a rendészettudomány témakörében megjelent *Alkalmazott kriminológia* című tankönyvnek. A bevezetés egyben alapja is a tankönyv céljának:

„A rendészeti képzésben a kriminológiai ismeretek oktatásának szükségessége nem szorul magyarázatra, a kriminológiai gondolkodás fejlődésének eredményei vitathatatlanul kapcsolódnak a rendészet egyes kérdéseire. A bűnözés társadalmi tényezőinek figyelembevétele és befolyásolási szándéka nélkül nem érhető el tartós eredmény a bűnözés elleni küzdelemben.”

Barabás A. Tünde a könyv újszerűségét így fogalmazza meg:

„A képzés során szerezhető tudások mindegyike fontos a hallgatók számára, szélesíti látókörüket és érzékenységüket a társadalom és az egyén problémáira. Ezek az ismeretek észrevétlenül hasznosulnak például az egyes intézkedések során. Ez akár olyan csekélynek látszó mozzanatban is megnyilvánulhat például, mint a gyanúsítottal való emberséges bánásmód vagy a sértett tisztelettel történő kezelése. Ez tehát az az ok, amiért kriminológia oktatásunk különbözik a jogi egyetemektől, és amiért az úgynevezett gyakorlati aspektusok előtérbe kerülnek, és egyedülállóan az országban, szeminárium formájában történő oktatás során valóban »beépülhetnek« a jövő rendőreinek gondolkodásmódjába, segítve ezzel nemcsak a sikeres bűnüldözői munkát, de az érintettekkel történő kommunikációt, a pontos helyzetfelmérést, azaz a jó gyakorlatot.”

¹ Szabó László András PhD-hallgató, Nemzeti Közszerzői Egyetem Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola. László András Szabó, PhD student, University of Public Service, Doctoral School of Public Administration Sciences. E-mail: szabo.laszlo.andras@uni-nke.hu

A kötet hidat képezve köti össze a kriminológia tudományát az alkalmazott kriminológia szakterületével, ezzel egyszerre nyújt a kriminológia tudománya iránt érdeklődőknek és a rendészettudomány területén tevékenykedő hallgatóknak tudásanyagot, mindezt a nem titkolt céllal teszi, hogy segítse munkájukat, vagy felkeltse a tudományos pálya iránti érdeklődésüket. A mű túlmutatva a tankönyvi kereteken járja körbe a témát három részben, *I. rész A kriminológia alapjai*, *II. rész, A bűnözés megjelenési formái és kezelésük és a III. rész, Gyakorlati kriminológia*. Professzor asszony jegyzi a kötetben a tankönyv címével azonos fejezetet az *Alkalmazott kriminológia* címűt. „A kriminológián belül megkülönböztethető az elméleti (akadémiai) és az alkalmazott tudományterület. Az elméleti terület foglalkozik mindazon ismeretekkel, amelyek a bűnözéssel kapcsolatos tudásanyagot felölelik.” Az alkalmazott tudományok általában nem szoktak elválni, vagy csak részben a fő tudománytól. A szerző nagyon jól lehatárolja a „tudománytól” az „alkalmazott” technikákat. „Az alkalmazott kriminológia tehát a bűnözésről és okairól, illetve kezeléséről kialakult nézetrendszerben a kriminalitás egyes jelenségeit magyarázó, a gyakorlatban hasznosuló ismereteket nyújtó tudomány, amely nagyban támaszkodik más tudományok eredményeire is.” Vagyis a mindennapok kriminológiája, amely a szakértelmet segítve a szakemberek hatékony és eredményes tevékenységét segíti elő, tudományos kutatásmódszertani megalapozottsággal. Az alkalmazott kriminológia célját ekként határozza meg:

„Az alkalmazott kriminológia arra törekszik, hogy megtalálja és kiegészítse az elméleti kriminológiai megközelítések hiányosságait. Az akadémiai vagy elméleti kriminológia sebezhető a kritikával szemben, és elválik a mindennapoktól, a büntető igazságszolgáltatás szerveitől és a szakemberektől, míg az alkalmazott kriminológia mindezekhez szorosan kapcsolódik.”

A szerző a szakirodalmat áttekintve állítja mindezt, amely széles látókörre és elmélyült tudásra mutat. Három kérdést tesz fel: 1. Mit kell tenni az elkövetőkkel szemben? 2. Mit kell tenni a bűnözéssel? 3. Mit kell tenni a bűncselekmények áldozatai segítésére? Ezzel az alkalmazott kriminológia területét jelölve ki, ennek meghatározásához Szabó Dénes kanadai kriminológus professzort hivatkozva, aki a Nemzeti Közszolgálati Egyetem tiszteletbeli doktora és Kerezsi Klára professzor asszonyt, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Doktori Iskola vezetőjét, kriminológust. Az alkalmazott kriminológia számára kijelölt négy nagy terület a bűnmegelőzés, az áldozattá válás, a bűnözéstől való félelem és a büntetés. A fejezetet a kriminológus 21. századi feladatának a meghatározásával zárja: „A kriminológusok számára fontos, hogy eredményeiket a társadalom szélesebb rétegei is megismerjék, és azok hasznosulhassanak a mindennapokban. A kriminológia és a közélet közötti összefüggés megismerése az egyik kapocs az alkalmazott kriminológia természetének meghatározásában.” Ez lehet napjaink kriminológusának az ars poeticája is, végül is egy ennyire fontos, az állampolgárokat érintő, az állam működését meghatározó jelenség, mint a bűnözés és az ellene való fellépés

megismerése a szakemberek számára is szükséges, a politika számára pedig nélkülözhetetlen a megalapozott, a közjót szolgáló döntések meghozatala szempontjából.

Az I. rész *A Kriminológia alapjai*, amely a *Bevezetés a kriminológiába* alcímet kapta. Németh Zsolt rendőr ezredes, egyetemi docens a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi kar Kriminológia tanszék oktatója, kriminológus jegyzi a *Bevezetés a kriminológiába* fejezetet, a *kriminológia, fogalma, feladata* témakört járja körbe. Németh Zsolt a fogalmakat és a tudomány helyzetét tisztázza világos, a rá jellemző lényegre törő fogalmazással értelmezi a fogalmakat. Ezután az *Alkalmazott kriminológia* már említett és a kötet címét adó fejezete következik Barabás A. Tünde, a kötet szerkesztője tollából. A szerző a fogalmak tisztázása után az alkalmazott kriminológia fő területei határozza meg. A fejezet nagyon jól illeszkedik az előző kettőhöz, így az olvasó teljes képet kap az alkalmazott kriminológia háttéréről és kialakulásáról. Kiss Tibor rendőr őrnagy tanársegéd a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Kriminológiai Tanszék oktatója, kriminológus a *kriminológia tudománytörténetét* veszi górcső alá, a meghatározó elméletek keretében. A következő alcím *A bűnözés okai. A makrokörnyezeti hatások a bűnözés alakulásában* fejezetet Sivadó Máté rendőr őrnagy adjunktus a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar, Kriminológiai Tanszék oktatója jegyzi, a fogalom és az elemek, illetve tényezők mentén. A következő fejezet szintén az ő munkája, *Mikrokörnyezeti hatások a bűnözésben* címmel. Németh Zsolt kriminológus az *Oksági modellek* fejezetben a kriminológia alapját, az okságot értelmezi. Azt ismét egy Kiss Tibor kriminológus által jegyzett fejezet, a *Deviancia* témaköre követi. Sivadó Máté kriminológus a *Bűnismétlők, visszaesők* kriminológiai és büntetőjogi szempontból történő értelmezését adja. Németh Zsolt kriminológus a *Gyermekek és fiatalok a bűnözésben* írásában a deviancia jelenségét helyezi el két, a kriminológia számára kiemelt és sérülékeny területen. Tamási Erzsébet a Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Jog- és Államtudományi Kar tudományos főmunkatársa a *Büntető Anyagi, Eljárási és Végrehajtási Jogi Tanszék* oktatója, kriminológus a *Nemek a bűnözésben* írásában a nemek helyzetét értelmezi statisztikai, fogalmi és identitás oldalról, a feminista kriminológia területét bemutatva. A következő fejezet szintén *Prostitúció és bűnözés* címmel Tamási Erzsébet kriminológus írása. *Társadalmi csoport, státusz, bűnözés* címet viseli Solt Ágnes az Országos Kriminológiai Intézet, Bűnözéskutatási és Elemzési Tudományos Osztály tudományos főmunkatársának írása. Barabás A. Tünde kriminológus jegyzi a *Bűnözés- és erőszak-ábrázolás a médiában* fejezetet, amely az alkalmazott kriminológia egyik részére, a biztonságérzet kialakulására reflektál. *Viktimológia* a következő alcím, amelyet Barabás A. Tünde kriminológus a viktimológia avatott kutatója jegyez. A *Bűnözéstől való félelem – bizonytalanságérzet a lakosság körében* című fejezet szintén az ő tollából származik, amelyet, mintegy erre válaszolva, az *Állami reakciók, szankciók* alrész követ. Elsőként Barabás A. Tünde írása az *Alternatív büntetések – elterelés* című alfejezet következik, majd Pallo József büntetés-végrehajtási ezredes büntetés-végrehajtási főtanácsos egyetemi docens, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar tudományos dékánhelyettese, a Büntetés-végrehajtási tanszék oktatója által jegyzett *Szankciók*

Magyarországon (A büntető jogkövetkezmények rendszerének vázlatja) alfejezet. A szerző a terület és a téma avatott ismerője, szakember és kutató is egyben. Ezt a *Resztoratív igazságszolgáltatás* fejezet követi, mintegy kiegészítve azt Barabás A. Tünde kriminológus tollából. Sivadó Máté kriminológus a *Bűnmegelőzés* fejezetben kapcsolódik az alkalmazott kriminológia részeihez, majd ezt a *Bűnmegelőzés szereplői, eszközei* fejezettel Sivadó Máté kriminológus egészíti ki, ebben a fejezetben az állami és nem állami szereplőket is sorra veszi, mint az egyház vagy a polgárőrség. A *Bűnmegelőzési stratégia* című írásában Molnár István Jenő, a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács Stratégiai Osztályának főosztályvezető-helyettese, a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Doktori Iskola doktori hallgatója a politikát és Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiát vizsgálja. Sivadó Máté kriminológus a *Szociatív és szituatív bűnmegelőzés* fejezetben a bűnmegelőzés területeit mutatja be. Berei Róbert rendőr alezredes a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar, Kriminológia Tanszék oktatója a *Közöségi bűnmegelőzés* írásában, folytatva a bűnmegelőzés tereit a közösségeket helyezi el a bűnmegelőzés rendszerében. Németh Zsolt kriminológus az alrész és az első részt záró írásában a *Civil szféra és szerepe* címmel, a civil szervezeteket helyezi el a bűnmegelőzés rendszerében.

A II. rész *A bűnözés megjelenési formái és kezelésük*. Kó József az Országos Kriminológiai Intézet Bűnözéskutatási és Elemzési Tudományos Osztály tudományos munkatársa a *Bűnözési statisztika Magyarországon és nemzetközi szinten* fejezetet jegyzi. A *Látens bűnözés* fejezetet Korinek László professor emeritus, egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, kriminológus, a viktimológia és a rendészettudomány neves kutatója a magyar kriminológia tudományában magasan elismert tudósa jegyzi. A *rendőrségi munka hatékonyságának mérése* Vári Vince rendőr alezredes, adjunktus a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Büntető-eljárásjogi tanszék oktatója írása. Kulcsár Gabriella, a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar adjunktusa, a Kriminológiai és Büntetés-végrehajtási Jogi Tanszék oktatója és Virág György az Országos Kriminológiai Intézet igazgató-helyettese, főtanácsosa közös írása az *Erőszakos bűnözés* című fejezet. A *Vagyon elleni bűncselekmények*, Rózsa Sándor és Barabás A. Tünde közös munkája, fontos a korrupció és gazdasági bűncselekmények kriminológiai értelmezése szempontjából. A *Kiberbűnözés* Kiss Tibor kriminológus, a terület elismert kutatójának a munkája, a jelenkor online világában kiemelten fontos téma. A *Szervezett bűnözés* témáját Kóhalmi László, a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Kriminológiai és Büntetés-végrehajtási Jogi Tanszék egyetemi tanára járja körbe. A *Kábítószerek-bűnözés* Sivadó Máté kriminológus szakszerű elemzése a témában. A *terrorizmus* jelenségét Korinek László kriminológus mutatja be. A *Gyűlölet-bűncselekmények* problémáját Pap András László, a Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézet tudományos tanácsadója, osztályvezetője járja körbe. A *közlekedés kriminológiája* Major Róbert rendőr ezredes, a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Közbiztonsági Tanszék tanszékvezetője, egyetemei docens gyakorlati központú írása. A *rendőrbűnözés* Végh Viktória jogi szakreferens, Belügyminisztérium EU

Együttműködési Főosztály munkatársa tollából származik. Berei Róbert rendőr alvezetős a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar, Kriminológiai Tanszék oktatója, kriminológus írása, a *Rendőrségi működési formák zárja* a második részt.

A III. rész a *Gyakorlati Kriminológia*, amely a kriminológia alkalmazott felhasználását, a gyakorlati hasznosságát és hasznosíthatóságát mutatja be, így alkotva meg az alkalmazott kriminológiát. *Kriminológiai gondolkodás a gyakorlatban* az alrész címe, az első fejezet Berei Róbert kriminológus írása *Az igazoltatás kriminológiai aspektusai*, amelyet szintén Berei Róbert következő írása követ, összekapcsolva a két fejezetet, *Elfogás, előállítás kriminológiai nézőpontból* címmel. Kiss Tibor kriminológus írása is ebbe a sorba illeszkedve *A rendőri attitűdök szerepe a rendőrség működésében* címet viseli. *A terrorizmus gyakorlati mintázatai* Kasznár Attila nemzetbiztonsági őrnagy írása egy nagyon fontos területet és annak a gyakorlati megközelítését ismerteti. *Prizonizáció és kapcsolattartás – a reintegráció gátló és segítő tényezői a büntetés-végrehajtásban* címmel Forgács Judit a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar, Büntetés-végrehajtási Tanszék oktatója címzetes büntetés-végrehajtási ezredes fejezete következik. A *Kriminológia a tervezésben és az együttműködésben* alrészről Molnár István Jenő *Kriminálmorfológia alkalmazása a gyakorlatban* írása indítja. *Fokozott ellenőrzés* címmel Berei Róbert kriminológus írása következik. *A helyi területi bűnmegelőzési koncepció és stratégia kidolgozásának gyakorlati ismeretei*, a *Pályázatírás* és a *Bűnmegelőzési jó gyakorlatok* című fejezetek Molnár István Jenő tollából származnak, gyakorlati szemszögből való értelmezésben. *A rendőrség és a civil szféra együttműködése a gyakorlatban* Sivadó Máté kriminológus írása, amely nemcsak a harmadik részt, hanem az *Alkalmazott kriminológia* tankönyvet is zárja.

A tankönyv nemcsak tanít, okít, hanem egy új, eddig önállóan nem értelmezett kriminológiai területet is megalapoz. A szerzők mind a maguk területének avatott tudósai és egyben szakemberek is. Barabás A. Tünde a gyakorlati szakemberek krémjét hívta meg a könyvbe írni, kifejezetten a Nemzeti Közszolgálati Egyetem azon küldetését alapul véve, hogy a jó állam a jó közigazgatás, a jó rendőrség és így jó szakemberek nélkül nem működhet jól. A tankönyv, amely egyben tudományt megalapozó feladattal is rendelkezik, komoly tudást nyújt mindenkinek, legyen az hallgató, hivatásos állomány tagja, vagy a civil szektorban tevékenykedő szakember. Alapmű a kriminológia alkalmazotti feladatának megismerésében. Az alkalmazott kriminológia hasznossága a rendészettudomány területén megkerülhetetlen.

Fontos megemlíteni a könyv lektorait, Finszter Géza professor emeritus a Magyar Tudományos Akadémia doktorát, kriminológust, a rendészettudomány kiemelkedő és meghatározó tudósát, illetve Irk Ferenc professor emeritus az Országos Kriminológiai Intézet korábbi igazgatóját, igazgatói tudományos tanácsadóját, kriminológust, akik szakértő munkájukkal emelték a könyv tudományos és gyakorlati értékét.

A könyvet ajánlom a szakembereknek, a hallgatóknak és a tudósoknak, mindenki talál benne újat, legyen az fogalom vagy gyakorlat, amelyeket így, ebben a formában, ilyen gyakorlati kontextusban korábban nem értelmeztek.